

Utlåtande 2013:50 RVII (Dnr 325-662/2012)

Ett program för sexuell hälsa i Stockholm

Motion (2012:23) av Emilia Bjuggren (S)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2012:23) av Emilia Bjuggren (S) om ”Ett program för sexuell hälsa i Stockholm” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Emilia Bjuggren (S) föreslår i en motion (2012:23) att Stockholms stad tar fram ett program för sexuell hälsa.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Stadsledningskontoret anser att sexuell hälsa berör flera verksamhetsområden och att frågan måste hanteras från olika perspektiv och sammanhang. Detta betonas också i den nationella folkhälsopolitiken.

Socialnämnden anser att Stockholms stad utifrån sitt ansvar har ett samlat grepp om frågor som rör sexuell hälsa.

Mina synpunkter

Stockholms stad arbetar aktivt med frågor om sexuell hälsa, bland annat via program för kvinnofrid- mot våld i nära relationer och socialt program för att minska prostitution. För närvarande pågår också ett arbete med att utforma ett förslag till program för arbetet med HIV/STI (sexuellt överförbara infektioner)-prevention. Programmet ligger på en övergripande nivå, med mål och indikatorer som sedan ska kompletteras med lokala handlingsplaner. Syftet med programmet är att det ska ge vägledning och utgöra ett stöd i det preventiva arbetet med att nå de mål som fastställts i den nationella strategin. Stockholms läns nyinrättade centrum Origo, mot hedersrelaterat förtryck och våld, har också en angelägen uppgift inom området sexuell hälsa.

Forskning visar att unga och unga vuxna idag tar ett ökat sexuellt risktagande. De är därför viktiga målgrupper att nå i frågor om sexuell hälsa, för att generellt förebygga spridningen av sexuellt överförda infektioner. Stockholms stad delar ansvaret för invånarnas folkhälsa med Stockholms läns landsting. Inom ramen för detta pågår flera samarbeten för att nå unga och unga vuxna, bland annat via stadens ungdomsmottagningar. Ungdomsmottagningarna erbjuder till exempel undersökningar, sex- och samlevnadsrådgivning och samtal. Generösa öppettider på mottagningarna, särskilt utanför skoltid, är viktigt för att fler ska få stöd. Inom staden pågår också ett e-tjänstprojekt med syfte att bland annat utveckla webbkommunikation och öka tillgängligheten till stadens ungdomsmottagningar via nätet.

De arbeten som pågår i staden och landstinget om sexuell hälsa är viktiga. Att medarbetarna har kunskap och förståelse för individens utmaningar är nödvändigt, inte minst för att stärka hbt-personer, människor med invandrarbakgrund och personer med funktionsnedsättning som kan behöva råd och stöd i dessa frågor.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2012:23) av Emilia Bjuggren (S) om ”Ett program för sexuell hälsa i Stockholm”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Roger Mogert (S) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

Borgarrådet skriver att det finns ett program för att minska spridning av sjukdomar, men motionen handlar om just att det krävs ett mycket vidare arbete eftersom sexuell hälsa inte bara handlar om sexuellt överförbara smittor. Vi kan aldrig komma till rätta med den sexuella hälsan om vi ser det ur ett isolerat smittspridningsperspektiv. Vi noterar vidare att stadsledningskontorets svar stärker motionen: "*Stadsledningskontoret* anser att sexuell hälsa berör flera verksamhetsområden och att frågan måste hantearas från olika perspektiv och sammanhang. Detta betonas också i den nationella folkhälsopolitiken.". Därför kvarstår behovet av det som beskrivs i motionen.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. ett program för sexuell hälsa i Stockholms stad ska tas fram
2. framhålla följande

Tätt knutet till frågan om sexualitet ligger frågor om jämställdhet. Mansrollen är fortfarande väldigt snäv i vårt samhälle, vilket kommer till uttryck inte minst i sexuella relationer.

Miljöpartiet ser gärna att Stockholms stad i samarbete med landstinget utformar ett program för sexuell hälsa, med tydlig involvering av idéburna sektorn, där RFSU, RFSL och Män för jämställdhet är några viktiga aktörer.

I en analys av olika gruppers förutsättningar för sexuell hälsa måste självklart även funktionsnedsättningar tas med.

Givetvis är det bra att invänta och först analysera programmet för arbetet med hiv/STI i staden. Men ett program med positiva utgångspunkter skulle ha annat fokus och ett innehåll som är minst så viktigt och tydligt förebyggande. Jämställdhetsarbetet skulle genomsyra programmet.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion av Emilia Bjuggren (S) om ”Ett program för sexuell hälsa i Stockholm” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 17 april 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Anna König Jerlmyr

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Tomas Rudin och Emilia Bjuggren (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Stefan Nilsson och Daniel Helldén (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Motion (2012:23) av Emilia Bjuggren (S) bifalls
2. Därutöver vill jag framföra följande

Motionen riktar fokus på att sexuell hälsa behöver hanteras i ett bredare folkhälso-perspektiv och inte enbart ur det snäva smittskyddsperspektiv som präglar stadens nuvarande arbete. Sexuell hälsa handlar inte bara om att arbeta mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar, utan exempelvis också om synen på sexualitet, förståelsen av den egna kroppen, jämställdhet, psykosocial hälsa och hedersrelaterade frågor. Givna samarbetspartners är ideella organisationer som arbetar med frågor om sexuell hälsa i vid bemärkelser.

Staden har idag ett samlat ansvar över frågorna om sexuell hälsa utifrån det egna ansvaret, och det är bra men inte gott nog. Mycket bättre vore ett samlat ansvar tillsammans med landstinget med utgångspunkt från ett folkhälso- och befolkningsperspektiv. Arbetet med ett program för HIV/STI-prevention kan vara en del i den större strategi som motionen efterlyser och där även en hbt-policy bör ingå, i likhet med den som finns inom landstinget.

Sexualitet är ett ämne som många unga inte vågar prata om och det påverkar frågan. Om ungdomar tidigt får diskutera sexuell hälsa i vid bemärkelse kommer fler också kunna ha åsikter.. Detta kan förmodligen också bidra till att man inte bara ser

kvinnors sexualitet ur offerperspektiv och mannens ur behovsperspektiv. Man kan t.ex. låta högstadieläverna gå till ungdomsmottagningen flera gånger och redan från årskurs sju, öka tiden för sexualundervisning i skolan och ordna föredrag på kvällarna för de som vill veta mer.

ÄRENDET

Emilia Bjuggren (S) föreslår i en motion att

- Staden tar fram ett program för sexuell hälsa i Stockholm med syfte att få en bättre överblick av insatser inom området och resultat samt att kunna utveckla och förbättra arbetet för sexuell hälsa.
- Programmet för sexuell hälsa i Stockholm ska rymma en analys av olika gruppers förutsättningar till sexuell hälsa, beroende på klass, kön, etnicitet, könsidentitet och sexuell läggning.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden för yttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser, som även anges i motionen, att sexuell hälsa berör flera verksamhetsområden och att frågan måste hanteras från olika perspektiv och sammanhang. Detta betonas också i den nationella folkhälsopolitiken. I den nationella folkhälsopolitikens delmål 8 "sexualitet och reproduktiv hälsa" lyfts möjligheten till trygg och säker sexualitet fram som grundläggande för individens upplevelse av hälsa och välbefinnande.

I motionen lyfts Malmö stad fram som ett gott exempel på hur man bör hantera frågorna. Stadsledningskontoret bedömer att Stockholms stad har ett samlat grepp om frågorna, men att staden har valt ett annat sätt att systematisera frågorna på.

Malmö stad utgår från ett folkhälsoperspektiv och har i "Strategin och handlingsprogram för arbete med sexuell hälsa i Malmö stad 2010-2017" inkluderat allt från hiv/sexuellt överförbara infektioner (STI) prevention, oönskade graviditeter, preventivmedel, diskriminering, våld och övergrepp, prostitution till kvinnlig könsstympning.

I Stockholm stad hanteras frågorna genom att speciella program arbetats fram. Exempelvis program för "kvinnofrid- mot våld i nära relationer" och "socialt program för att minska prostitution". För närvarande pågår dessutom ett arbete med att utforma ett förslag till program för arbetet med hiv/STI-prevention avseende stadens ansvar för frågorna. Programmet ligger på en övergripande nivå, med mål och indikatorer som sedan ska kompletteras med lokala handlingsplaner. Syftet med programmet är att det ska ge vägledning och utgöra ett stöd i det preventiva arbetet med att nå de mål som

fastställt i den nationella strategin.

Stockholms stad delar ansvaret för invånarnas folkhälsa med Stockholms läns landsting (SLL). Hälso- och sjukvårdsnämnden antog 2011-09-22 en HBT-policy för SLL. Policyn gäller för perioden 2012-2016. Bakgrunden till policyn är att homosexuella, bisexuella och transpersoner löper större risk att drabbas av olika former av ohälsa än den övriga befolkningen. Policyn tar sin utgångspunkt i gällande diskrimineringslagstiftning och i Hälso- och sjukvårdslagen.

Unga och unga vuxna är ur ett befolkningsperspektiv centrala målgrupper i frågor om sexuell hälsa och för att generellt förebygga spridningen av sexuellt överförda infektioner. Forskning visar att unga och unga vuxna idag har ett ökat sexuellt risktagande. I SLL:s ”handlingsplan för hälsa 2012-2014” anges under mål 4 (hälsosamma levnadsvanor) att ungdomars och vuxnas sexuella hälsa ska prioriteras och att en fortsatt utveckling av metoder för att främja sexuell hälsa och förhindra spridning av sexuellt överförbara infektioner (STI) ska ske.

Stadsledningskontoret vill därutöver lyfta fram att i stadens budget för 2012 anges att barn och ungdomar ska ges bättre hjälp och stöd genom att staden ska vara synlig och använda samma arenor som de unga, exempelvis internet. Fältarbetet på internet är under utveckling i syfte att fånga upp ungdomar som utsätter sig för risker på nätet.

Stadsledningskontoret vill med anledning av landstingets prioriteringar också framhålla det kontinuerliga samarbete som sker mellan staden och landstinget via stadens ungdomsmottagningar. Förutom undersökningar, sex- och samlevnadsrådgivning och samtal erbjuder ungdomsmottagningarna även olika former av gruppverksamhet riktade till både skolor och enskilda ungdomar.

Stadsledningskontoret föreslår att motionen om sexuell hälsa i Stockholm anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2012 följande

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden justerar paragrafen omedelbart.

Reservation anfördes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med utgångspunkten i motionen, att sexuell hälsa berör flera verksamhetsområden och att frågan måste hanteras utgående från olika perspektiv och sammanhang. Förvaltningen menar att detta också betonas i den nationella folkhälsopolitiken. I den nationella folkhälsopolitikens delmål 8 ”sexualitet och reproduktiv hälsa” lyfts möjligheten till trygg och säker sexualitet fram som grundläggande för individens upplevelse av hälsa och välbefinnande.

Stockholms stad delar ansvaret för invånarnas folkhälsa med Stockholms läns landsting. Förvaltningen anser att det är viktigt att stadens ansvar tydliggörs inom området sexuell och reproduktiv hälsa, men menar att en stor del av ansvaret ligger på verksamheter inom landstinget.

Unga och unga vuxna är ur ett befolkningsperspektiv centrala målgrupper i frågor om sexuell hälsa och för att generellt förebygga spridningen av sexuellt överförda infektioner. Forskning visar att unga och unga vuxna idag har ett ökat sexuellt risktagande. I SLL:s ”handlingsplan för hälsa 2012-2014” anges under mål 4 (hälsosamma levnadsvanor) att ungdomars och vuxnas sexuella hälsa ska prioriteras och att en fortsatt utveckling av metoder för att främja sexuell hälsa och förhindra spridning av sexuellt överförbara infektioner (STI) ska ske. I sammanhanget kommenteras att ”skola, ungdomsmottagningar och internet är viktiga arenor för att nå ungdomar och unga vuxna med kunskap och information om sexualitet och hälsa och för att förebygga STI och oönskade graviditeter. Målgruppsanpassade insatser behöver utvecklas, särskilt inom området webbkommunikation.”

Förvaltningen vill med anledning av landstingets prioriteringar framhålla det kontinuerliga samarbete som sker mellan staden och landstinget via stadens ungdomsmottagningar. Inom staden pågår också ett e-tjänstprojekt (UM på webben) med syfte att bl.a. utveckla webbkommunikation och öka tillgängligheten till stadens ungdomsmottagningar.

I motionen lyfts Malmö stad fram som ett gott exempel på hur man bör hantera frågorna. Malmö stad utgår från ett folkhälsoperspektiv och har i ”Strategin och handlingsprogram för arbete med sexuell hälsa i Malmö stad 2010-2017” inkluderat allt från hiv/STI prevention, oönskade graviditeter, preventivmedel, diskriminering, våld och övergrepp, prostitution till kvinnlig könsstympning.

Stockholm stad har valt att hantera frågorna på ett annat sätt. Inom stadens finns speciella program för ”kvinnofrid- mot våld i nära relationer” och ”socialt program för att minska prostitution” (under revidering). För närvarande pågår dessutom ett arbete med att utforma ett förslag till program för arbetet med hiv/STI-prevention avseende stadens ansvar för frågorna. Programmet ligger på en övergripande nivå, med mål och indikatorer som sedan ska kompletteras med lokala handlingsplaner. Fokus är kring fem prioriterade målgrupper; intravenösa missbrukare, personer som köper och säljer sexuella tjänster, ungdomar och unga vuxna, nyanlända invandrare samt män som har sex med män. Stockholms stad har sedan tidigare valt att hantera hiv/STI frågorna mer ur ett smittskyddsperspektiv och detta perspektiv präglar också detta program. Ett förslag till program planeras till socialnämndens sammanträde i september 2012.

Förvaltningens bedömning är att Stockholms stad utgående från sitt ansvar har ett

samlat grepp om frågorna, men att staden har valt ett annat sätt att systematisera frågorna på. Förvaltningen anser att det vore olyckligt om rådande planering enligt ovan avbryts kring arbetet med att utforma ett program för arbetet med hiv/STI-prevention inom Stockholms stad . Förvaltningen menar att möjlighet finns att vid en framtida revidering utreda om frågorna bör hanteras på annat sätt.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V) enligt följande.

1. Socialnämnden bifaller delvis förvaltningens utlåtande.
2. Socialnämnden rekommenderar kommunfullmäktige att godkänna motionen.
3. Därutöver anför nämnden följande.

I svaret hänvisas att staden redan arbetar bland annat med att ta fram ett program för arbetet med hiv/STI-prevention. Syftet med programmet är att det ska ge vägledning och utgöra ett stöd i det preventiva arbetet med att nå de mål som fastställts i den nationella strategin.

Man lyfter också, Lafa, som är ett metod- och kunskapscentrum som arbetar för att förebygga hiv, sexuellt överförda infektioner och oönskade graviditeter. Lafa vänder sig till alla som arbetar med sexualitet och hälsa i Stockholms län, exempelvis inom vård, skola, fritidsverksamhet och frivilligorganisationer. Det görs med andra ord väldigt många bra saker redan. Dock är tolkningen av vad som är sexuell hälsa alltför snäv. Som motionen antyder handlar sexuell hälsa inte enbart om att arbeta mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Därför är avsikten med motionen inte heller att avbryta det pågående arbetet utan komplettera det. Vi vill se en samlad strategi och ett program som visar hur man arbetar med sexuell hälsa ur ett bredare perspektiv och ur en bredare definition på sexualitet.

Inte heller täcker stadens program för "kvinnofrid- mot våld i nära relationer" det vi vill uppnå. Det programmet är tyvärr alldeles för tunt och saknar framtida visioner om hur man ska arbeta med sexuell hälsa. Vi anser därför att det finns ett behov av ett program som erbjuder ett arbete med långsiktiga mål och som utgår från ett bredare perspektiv på sexualitet.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar att uttala sig positiv till ett program för sexuell hälsa i Stockholms stad.
2. Därutöver uttalar nämnden följande.

Tätt knutet till frågan om sexualitet ligger frågor om jämställdhet. Mansrollen är fortfarande väldigt snäv i vårt samhälle, vilket kommer till uttryck inte minst i sexuella relationer. Miljöpartiet ser gärna att Stockholms stad i samarbete med landstinget utformar ett program för sexuell hälsa, med tydlig involvering av idéburna sektorn, där RFSU, RFSL och Män för jämställdhet är några viktiga aktörer.

I en analys av olika gruppers förutsättningar för sexuell hälsa måste självklart även funktionsnedsättningar tas med.

Givetvis är det bra att invänta och först analysera programmet för arbetet med hiv/STI i staden. Men ett program med positiva utgångspunkter skulle ha ett annat fokus och innehåll som är minst så viktigt och tydligt förebyggande. Jämställdhetsarbetet skulle genomsyra programmet.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

Bilaga 2

2012:23

2012:23

Motion av Emilia Bjuggren (S) om ett program för sexuell hälsa i Stockholm

Dnr 325-662/2012

Sexuell hälsa handlar om otroligt mycket mer än bara preventivmedel, riskbeteenden och oönskade aborter. Inte för att de nämnda inte är viktiga delar, utan för att begreppet inkluderar så mycket mer. Det handlar om att förstå den egna och andras kroppar, rätten till den egna kroppen och respekten för varandra.

Det handlar också om att kunna prata om det, både om kroppen och känslorna, om de subtila kränkningarna. Känslan av att något inte känns rätt men där det inte är helt säkert att det är en kränkning, och så vidare. Kvinnor är i högre utsträckning utsatta för sexuella kränkningar. Det gäller från att de är små och livet ut. Oftare pratas det om kvinnors sexualitet ur ett offerperspektiv och mäns sexualitet ur ett behovsperspektiv. Det finns behov av att bredda den bilden.

Olika grupper i vår stad har olika förutsättningar till sexuell hälsa och möter olika problem. De strukturer som begränsar exempelvis hbt-personer eller personer med invandrarbakgrund måste synliggöras för att vi ska kunna forma en effektiv politik för att arbeta mot de strukturerna.

Sexuell hälsa berör flera olika områden som kan kopplas till sexualitet, till exempel sex- och samlevnadsundervisning i skolan och på fritidsgårdar, prostitution, sexuellt våld, förebyggandet av sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter och främjandet av en positiv syn på sexualiteten. Stockholms stad arbetar redan med en del av de här områdena, men det finns inte i något samlat program. Det finns inte heller någon samlad analys av vilka insatser Stockholm stad skulle behöva göra för att exempelvis öka ungas sexuella hälsa.

I Malmö kommun har de tagit ett samlat grepp om frågorna i ett program som innefattar verksamheter i olika delar av samhällets sfärer och som har mål om såväl förebyggande av sexuellt våld som främjandet av en mer positiv syn

på sexualitet. Malmö och Stockholm är två skilda städer och det finns ingen poäng i att kopiera exakt det arbete de gör i Malmö. Att däremot ta ett samlat grepp för att se vilka insatser som görs för sexuell hälsa, analysera vad vi behöver utveckla och lägga fram ett eget program för ökad sexuell hälsa i Stockholm är nödvändigt för att kunna arbeta systematiskt med frågorna.

Med anledning av ovanstående förslår jag att

1. staden tar fram ett program för sexuell hälsa i Stockholm, i syfte att bättre överblicka insatser och resultat samt kunna utveckla och förbättra arbetet för sexuell hälsa i Stockholm
2. detta program för sexuell hälsa i Stockholm ska rymma en analys av olika gruppers förutsättningar till sexuell hälsa, beroende på klass, kön, etnicitet, könsidentitet och sexuell läggning.

Stockholm den 23 april 2012

Emilia Bjuggren